

Szeecessziós séta Marosvásárhelyen

FOTÓ: BODA L. GERGELY

A marosvásárhelyi szeecessziós építészeti örökséggel ismerkedtek a hétvégén azok, akik részt vettek a Szeecesszió Világnapja alkalmából szervezett városnéző sétákon Oniga Erika és Lukács Katalin vezetésével.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és a Maros Megyei Múzeum magyar, illetve román nyelvű sétákra hívta a lakosságot, ahol a Kultúrpalotát, a Városházát, a volt Református Kollégiumot, illetve a városközpont néhány jelentősebb épületét ismertették. Marosvásárhelyen Oniga Erika művészettörténész, a Maros Megyei Múzeum munkatársa várta az érdeklődőket a főtéri virágóránál, ahol arról a stílusról beszélt, amely a 19. század legvégén, a 20. század legelején hódított teret Európában. Az irányzat különféle elnevezésekkel jelent meg, amit nálunk szeecesszióknak neveztek. Román vidékekre kevésbé jutott el az áramlat. Arta 1900 néven emlegették, az utóbbi időben pedig áttértek az art nouveau megnevezésre.

Bernády öröksége

Lechner Ödön, a magyar szeecesszió meghonosítója a magyar formanyelv kialakításáért egészen Ázsiáig utazott a magyarok gyökeire kutatva. Első munkája a budapesti Iparművészeti Múzeum, amit a Földtani Intézet, majd a Postatakarék pénztár, illetve sok más jeles épület követett. Hozzá hasonlóan mások is gyűjtőmunkát végeztek, a népművészetből merítettek, hogy saját formanyelvüket kialakítsák. Kalotaszegre járt Körösfői Krisch Aladár, aki előnevét is onnan vette, akárcsak Toroczkai Wigand Ede.

Marosvásárhelyre a tervezők Budapestről érkeztek, a kivitelezők és mesteremberek viszont he-

lyiek voltak. 1902 és 1913 között Bernády György polgármesternek köszönhető a vidéki kisváros kiépítése, aki a kor legtehetségesebb tervezőivel kötött szerződést és hozta őket a városba, hogy azok összefogva a különböző művészekkel és mesterekkel a legszebb épületeket hozzák létre. Róth Miksát, a korszak legjelentősebb iparművészt is sikerült megnyernie, ahogy Zsolnay Vilmost is, a pécsi kötődésű keramikust, akinek időtálló kerámiai még ma, több mint száz év elteltével is megvannak.

Marosvásárhelyen 1900-tól számítják a szeecessziót – magyarázta Oniga Erika, aki az egykori Feigelbaum-, valamint a Vámosházzal kezdte a tematikus sétát. Ahhoz, hogy a budapesti tervezők által megálmodott épületeket megvalósíthassák, Marosvásárhelyen állami fa- és fémipari szakiskolát alapítottak, ahonnan szakképzett mesteremberek kerültek ki.

A város építészóriása, Radó Sándor

Az egykori agrártakarék-pénztár díszítésére magyaros elemeket használtak, a kopjafához hasonló faragások, különféle virágmotívumok láthatók ma is, de az egykori, székelkapuhoz hasonló díszeket mára eltávolították a bejáratról. A volt Református Kollégium főépületét 1909-ben építették, bár a tervezési folyamat jóval hamarabb kezdődött – mutatta be a jelenlegi Bolyai Farkas Elméleti Líceum szeecessziós épületét a művészettörténész, aki szerint a város elől-

Marosvásárhely és Erdély legjellemzőbb szeecessziós épülete a Kultúrpalota

járósága eredetileg marosvásárhelyi mérnökökkel akarta megterveztetni, de végül a Herczeg Zsigmond és Baumgarten Sándor budapesti irodájához fordult. A feladattal Baumgartent bízták meg, aki 1906-ban Marosvásárhelyre uta-

ven esztendő Marosvásárhelyen töltött – hangzott el az 50–60 fős társaság előtt a Köteles Sámuel utcában, a Radó-villa előtt. Az építész az egyetem elvégzése után érkezett a városba, ahol 1904 és 1944 között tevékenykedett, előbb

A belváros legreprezentatívabb szeecessziós épületei a Kultúrpalota és a régi városháza, de mellettük a Nyugdíjpalota és a Kereskedelmi és Iparkamara is.

zott, tanulmányozta a helyszínt, majd Budapestről elküldte a terveit. A Tornacsarnokot Nagy Győző, marosvásárhelyi mérnök tervei alapján építették.

Radó Sándor Mohácson született 1880-ban és Budapesten hunyt el 1960-ban, ám virágkorát, negy-

FOTÓ: ANTAL ERIKA

mint városi építész, majd, az impériumváltás után mint tisztviselő. Az Erzsébet-ligeti teniszpavilon, a Somostetőn a sportlővölde, az Albina-bank, a Nyugdíjpalota, a Polgári Felső Leányiskola (a mai Papiu Főgimnázium), a Polgári Felső Fiúiskola (a mai Petru Maior Egyetem), a Közigazgatási Tanfolyam (a mai szakszervezetek háza) épülete, illetve több ipari létesítmény – gázgyár, villanytelep, vízüzemek, csatornaház a Maros partján – kötődnek a nevéhez. 1912-ben építtette a saját bérházát, a Radó-villát, ellenben ő nem abban lakott, de a villa egyik emeletét Toroczkai Wigand Ede bérelte és alakította ki saját ízlése szerint.

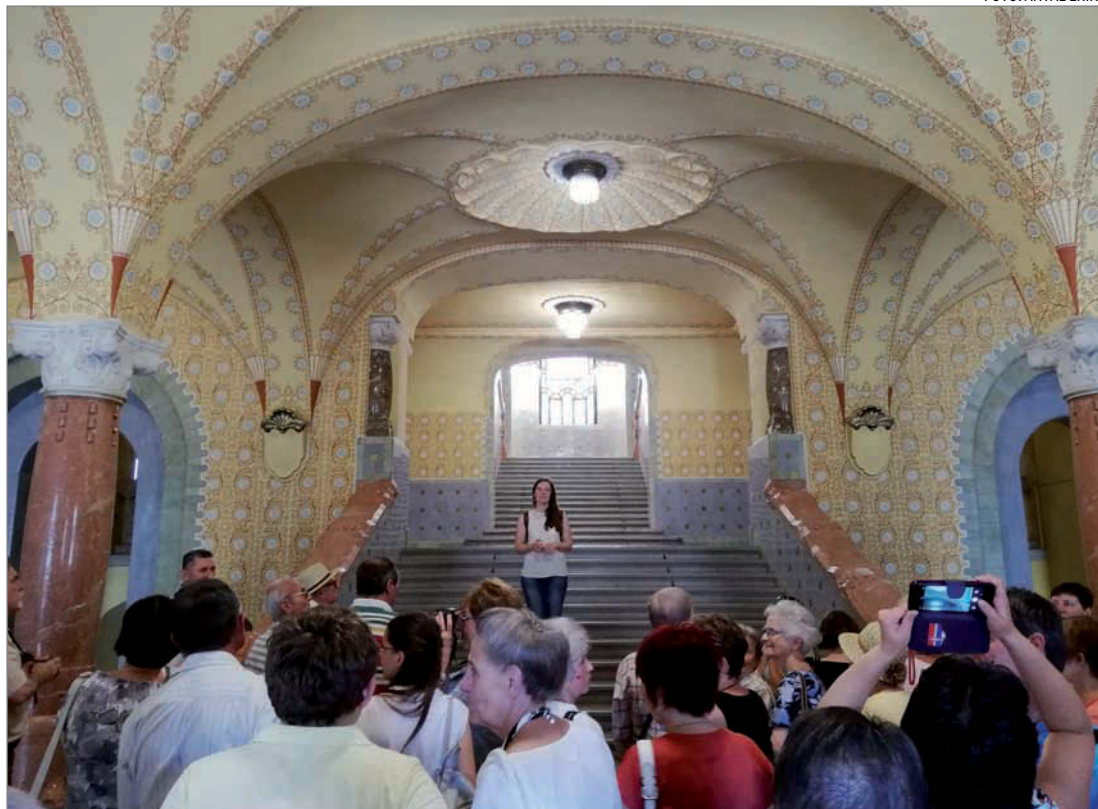
A legjellemzőbb épületek

A belváros legreprezentatívabb szeecessziós épületei a Kultúrpalota és a régi városháza, de mellettük a Nyugdíjpalota és a Kereskedelmi és Iparkamara is említésre méltó, hiszen annak a tervnek a részét képezik, amely szerint a négyszög alakú teret szerették volna beépíteni Bernády polgármestersége idején, és amelynek a kivitelezését megakadályozta az első világháború, valamint az 1920-as impériumváltás. Komor Marcell és Jakab Dezső nyerte el a Kultúrpalota tervét, akik arra törekedtek, hogy az ország egyedülálló szeecessziós épületét hozzák létre Marosvásárhelyen.

A megvalósulatlanul maradt tervek között szerepelt még egy városi múzeum, amelyet 1916-ra szerettek volna felépíteni, és amelyet Bethlen Gáborról neveztek volna el annak emlékére, hogy a fejedelem 1616-ban szabad királyi jogot adományozott a városnak. A Városházát Lukács Katalin mutatta be, a Kultúrpalotában pedig Oniga Erika vezette a túrát.

ANTAL ERIKA
FOTÓ: ANTAL ERIKA

A Radó-villa a Köteles Sámuel utcában

A városnéző csoport a városháza előcsarnokát is meglátogatta